

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертаційну роботу Гуменного Михайла Івановича
на тему «Інтеграція експертно-аналітичних інструментів в менеджмент
земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дослідження. Особливості вітчизняного аграрного виробництва, суттєва організаційно-управлінська та виробнича інертність його суб'єктів, основну категорію яких складають аграрні підприємства, існуючі їх розміри та масштаби здійснення ними основної діяльності, тенденції змін концентрації капіталу, спеціалізації та диверсифікації, обмеження доступу до ринку інвестиційних та кредитних ресурсів обумовлюють необхідність побудови раціональних підходів до управління економічним потенціалом та його ресурсними складовими в контексті забезпечення умов розвитку аграрних підприємств. Земельні та майнові ресурси є основою формування та реалізації потенціалу економічного розвитку аграрних підприємств та тією складовою їх ресурсного забезпечення, яка визначає галузеву, виробничу та ринкову ідентичність підприємств-товаровиробників. При цьому протягом останніх 30 років відбулися суттєві зрушення в структурі власності на земельні ресурси, регулюванні земельних відносин, побудовані складні конструкції приватно-орендних відносин з приводу користування земельними угіддями і, нарешті, зупинена дія мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Вказані зміни обумовлюють необхідність теоретичного, методологічного та прикладного пророблення питань інтеграції в менеджмент земельних та майнових ресурсів експертно-аналітичного інструментарію в контексті підвищення ефективності та конкурентоспроможності функціонування аграрних підприємств. Вказане

переконує в актуальності обраного напрямку та конкретизації предметної сфери й теми дисертації М.І. Гуменного.

Дисертація виконана у відповідності до планів науково-дослідної роботи Міжнародного університету бізнесу і права за темою «Механізми і чинники активізації сталого розвитку макроекономічних процесів в Україні» (номер державної реєстрації 0116U0022610), згідно якої автор провів теоретичний аналіз та розробив практичні рекомендації для покращення діяльності аграрних компаній, зосередившись на удосконаленні системи управління земельними та майновими ресурсами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Дисертаційна робота виконана з ретельним дотриманням обґрунтованої оригінальної логіко-структурної схеми дослідження. Наведені матеріали та результати дослідження свідчать про достатньо глибоке та повне вивчення теоретичного базису розв'язання формалізованого наукового завдання. Дисертантом використана широка інформаційна база дослідження, коректно ідентифікована предметно-об'єктна сфера, поставлена мета та конкретизовані завдання дослідження. При обґрунтуванні винесених на захист положень та отриманих результатів дослідження автором використані загальні та спеціальні методи дослідження, що забезпечило цілісне та повне обґрунтування наукових положень, висновків та рекомендацій. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Відповідно, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, пропозицій та рекомендацій дисертаційної роботи Гуменного М.І. не викликає сумнівів.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи М.І. Гуменного полягає в отриманні нового вирішення важливого науково-практичного завдання щодо інтеграції експертно-аналітичного інструментарію в менеджмент земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств. Особливої уваги заслуговують та створюють суттєвий приріст

наукових знань такі, з винесених на захист положень наукової новизни:

- вперше обґрунтовано концептуальні засади побудови та функціонування механізмів управління земельними ресурсами аграрних підприємств, в основі яких лежить застосування експертно-аналітичного інструментарію визначення вартісних характеристик земельних ресурсів, управління капіталізацією, ефективністю та конкурентоспроможністю аграрних підприємств, а також прийняття стратегічних управлінських рішень з огляду на рівень розвитку та можливості ефективної мобілізації їх ресурсного потенціалу;

- удосконалено методичний підхід до використання експертно-аналітичних інструментів в менеджменті земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств, в основі якого лежить визначення вартісних показників оцінки вказаних ресурсів у співвіднесенні з рівнем економічної ефективності їх функціонування та пошук резервів зростання результативності використання ресурсів з огляду на досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства;

- удосконалено методичний підхід до визначення економічної ефективності експлуатації земельних угідь аграрними підприємствами, в основі якого лежить визначення питомих показників результативності та ефективності господарської діяльності з їх коригуванням на оціночну вартість земельних ресурсів та їх питому вагу в капіталі суб'єкта економічних відносин;

- розвинуто наукове тлумачення дефініцій «земельні ресурси» та «майнові ресурси» шляхом ідентифікації їх ролі та значення у формуванні ресурсного та економічного потенціалів аграрного підприємства через призму застосування релевантних методичних підходів та прийомів до їх оцінювання за допомогою експертно-аналітичних інструментів;

- набула розвитку ідентифікація структурних особливостей систем менеджменту земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств шляхом окреслення функціональних зон прийняття рішень щодо змін у використанні вказаних типів ресурсів підприємств з огляду на вирішення завдань

підвищення економічної ефективності основної діяльності та стабілізації розвитку й отримання належних економічних результатів.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За результатами виконаного дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць (у тому числі 8 одноосібних) загальним обсягом 3,34 друк. арк., з них 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні та 3 публікації в інших виданнях. Діючі вимоги до кількості та видів публікацій, які оприлюднюють матеріали дослідження у відкритому друці, дотримано. Автореферат відображає зміст дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Гуменного Михайла Івановича на тему «Інтеграція експертно-аналітичних інструментів в менеджмент земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств» складається із вступу, трьох розділів, висновків, викладена на 200 сторінках, у тому числі основного тексту 175 сторінок, включає 14 таблиць та 33 рисунки.

У першому розділі розглянуто сутнісно-змістові ознаки та особливості земельних й майнові ресурси аграрних підприємств в системі їх ресурсного потенціалу, ідентифіковано структуру систем менеджменту земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств, а також окреслено склад та особливості експертно-аналітичних інструментів планування та контролю в системі менеджменту земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств.

У другому розділі наведено результати аналізу динаміки економічної ефективності використання земельних ресурсів аграрними підприємствами та експертно-аналітичного оцінювання її рівня, ідентифіковано тенденції застосування експертних та аналітичних інструментів оцінювання потенціалу ефективності використання земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств, а також визначено екологічних наслідків змін у землекористуванні аграрних підприємств на основі їх експертно-аналітичної оцінки.

У третьому розділі розглянуто побудову механізмів управління

земельними ресурсами аграрних підприємств на основі застосування експертно-аналітичних інструментів, визначено особливості планування та організації використання земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств, а також ідентифіковано організаційні засади управління змінами в системі менеджменту земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств.

Дисертація Гуменного Михайла Івановича «Інтеграція експертно-аналітичних інструментів в менеджмент земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств» за обраною темою, постановкою наукового завдання, сутністю винесених на захист положень та змістом матеріалів дослідження відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Обсяг та оформлення дисертації є такими, що відповідають діючим вимогам МОН України.

Практична цінність результатів дослідження. Результати дисертації можуть бути використані аграрними підприємствами та об'єднаннями, органами державного управління агропромисловим розвитком при реалізації проектів та програм в сфері інноваційно-інвестиційної діяльності. Рекомендації автора та окремі результати дослідження використовуються підприємствами, органами державного управління, а також у навчальному процесі в закладі вищої освіти, що підтверджено відповідними документами.

Зауваження до дисертаційної роботи. Не дивлячись на достатньо високий рівень підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. При розгляді теоретичного базису дослідження та формалізації структури й архітектури механізму управління земельними й майновими ресурсами аграрних підприємств автору доцільно було б більш докладно ідентифікувати взаємозв'язок експертно-аналітичних інструментів з іншими компонентами та елементами механізмів та систем менеджменту земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств.

2. Покращило наукові здобутки доповнення матеріалів дослідження в частині оцінювання наслідків відміни мораторію на продаж земель

сільськогосподарського призначення результатами застосування розрахунково-конструктивного методу щодо кількісної оцінки очікуваних змін в вартості бізнесу та інвестиційній привабливості аграрних підприємств, визначених на основі застосування експертних та аналітичних методів.

3. В розділі 3 при обґрунтуванні архітектури та архітектоніки механізмів управління земельними ресурсами слід було б приділити увагу конкретизації стимулів та мотивів менеджменту аграрних підприємств до досягнення пропорційності економічних та екологічних результатів землекористування, а не обмежуватися обґрунтуванням необхідності їх збалансування.

4. Застосована автором типологія експертно-аналітичних інструментів оцінювання вартості, потенціалу та ефективності використання земельних та майнових ресурсів (С. 100-104 дисертації) могла б бути покращеною за рахунок встановлення відповідності виділених інструментів тій чи іншій функціональній сфері використання досліджених ресурсів та діяльності аграрних підприємств.

5. Недостатньо уваги в дослідженні приділено питанням застосування експертно-аналітичного інструментарію в процесі генерування та імплементації стратегій використання земельних ресурсів аграрних підприємств, адже автор обмежується, здебільшого, поглибленим розглядом питань застосування методології SWOT-аналізу для формування інформаційної бази прийняття відповідних стратегічних рішень.

Вказані зауваження не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів вирішення формалізованої наукової проблеми.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України.
Дисертація Гуменного Михайла Івановича «Інтеграція експертно-аналітичних інструментів в менеджмент земельних та майнових ресурсів аграрних підприємств» за змістом і оформленням відповідає діючим вимогам, що встановлені до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у відповідності з пунктами 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), згідно п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», а її автор – Гуменний Михайло Іванович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,

Генеральний директор

ТОВ «Лідер-Плюс»

Анатолій ПОЛТАВЕЦЬ